

22675

ICONOGRAFIA I

1995-96

Professora : Montserrat Claveria

ICONOGRAFIA I

1. Definició d'iconografia i finalitats de l'estudi iconogràfic.
Iconografia i iconologia. Delimitació de l'assignatura.

2. Historiografia i metodologia

2.1. Els repertoris de S. Reinach, J. Vandier i L. Klebs. De la labor de W.H. Roscher a l'empresa del *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae (LIMC)*.

2.2. L'escola francesa: E. Mâle, G. Millet, F. Cumont, L. Réau, R. Turcan, A. Grabar.

2.3. L'escola alemanya i anglo-saxona: Aby Warburg i el Warburg Institute. F. Saxl. E. Panofsky. *The Index of Christian Art at the Princeton University*. H. van de Waal i Iconoclass.

2.4. Altres aportacions a la iconologia: J. Bialostocki.

2.5. Abast de les directrius metodològiques exposades en els estudis iconogràfics actuals. Estudi iconogràfic i iconològic dels alt-rebleus de l'Altar de Pèrgam i de l'Ara Pacis Augustae.

3. Fonts iconogràfiques

3.1. L'obra d'art com a model iconogràfic: 3.1.1. L'evolució dels tipus iconogràfics. Exemples: la imatge del triomf des del període predinàstic a l'Imperi Nou egipci. La imatge d'Hadés raptant Perséfone. Les estacions. 3.1.2. Extorsió i interpretació errònia dels models iconogràfics. Alguns casos hel·lenístics i de tallers provincials romans. 3.1.3. Tradició oriental i iconografia grega. 3.1.4. Forma grega i voluntad romana. 3.1.5. Model oficial i influència provincial. 3.1.6. L'erència clàssica en la iconografia medieval. 3.1.7. L'evolució de la forma i el contingut.

3.2. Repercussió dels textes en les imatges. 3.2.1. Indrets dels textes. 3.2.2. Textes escatològics i iconografia funerària egípcia. 3.2.3. La tradició homèrica. 3.2.4. Mite i iconografia grega i romana.

4. Funció i significat de les arts figuratives

4.1. Temes i programes iconogràfics: argument i rerefons simbòlic. 4.1.1. Escenes de vida palauenca: captació minoica/intenció micènica. 4.1.2. Escenes mitològiques: del narratiu al simbòlic (alguns casos de reinterpretació simbòlica d'escenes mitològiques gregues en la plàstica romana). Mitologia, culte imperial i propaganda política:

expressió plàstica i intencionalitat ideològica en els conjunts estatuaris romans dels edificis públics i privats. 4.1.3. Programa canònic i programa oficial: l'estatus de la imatge com a simbol de història. Funció expressiva i significat ("Escenes de vida quotidiana" egípcies. Relleu històric romà). 4.1.4. El retrat a l'antiguitat: imitació i interpretació de la natura/ expressió de l'espirit d'una època; exemples de les diverses possibilitats de concepció del retrat. 4.1.5. De la *Consecratio in formam Deorum* a l'art cristian primerenc: el programa iconogràfic del sarcòfag de *Junius Bassus*.

4.2. Artista, comitent i model iconogràfic: 4.2.1. L'artista egipci i el programa canònic. 4.2.2. L'artista i l'observància, la variabilitat o la innovació del model iconogràfic. 4.2.3. Artista/taller i iconografia oficial romana.

BIBLIOGRAFIA

Actas de la I Reunión sobre escultura romana en Hispania. Mérida. 1992.

- ANDREAE, B. *Arte romano*. Barcelona. 1974.
- BIALOSTOCKI, J. «Iconography and Iconology». A: *Encyclopædia of World Art*. Vol. VII. Nova York. 1963. P. 769-81.
- «Erwin Panofsky (1892-1968), Thinker, Historian, Human Being». *Semiolus* (1970): p. 68-89. [tb. es pot trobar en trad. francesa a: *L'Information d'Histoire de l'Art XVI*, 5 (1971): p. 199-214].
- *Estilo e iconografía. Contribución a una ciencia de las artes*. Barcelona. 1973.
- «La méthode iconologique et l'erudition française». *L'Information d'Histoire de l'Art XX*, 3 (1975): p. 103-7.
- STANCHI BANDINELLI, R. *Roma centro de poder*. Madrid. 1976.
- *Roma al fin del arte antiguo*. Madrid. 1977.
- *Del Helenismo a la Edad Media*. Madrid. 1985.
- RIEFLER, M. *Ancient Copies. Contributions to the History of Greek and Roman Art*. Nova York. 1977.
- CUMONT, F. *Recherches sur le symbolisme funéraire des romains*. París. 1966. [1942].
- DAVIS, W. «Egypt, Samos, and the Archaic Style in Greek Sculpture». *The Journal of Egyptian Archaeology* 67 (1981): p. 61-81.
- The Canonical Tradition in Ancient Egyptian Art*. Cambridge. 1989.
- FAULKNER, R.O. *The Ancient Egyptian Book of the Dead*. Nova York. 1985. [1972].
- FELLETTI, M. *Iconografia romana imperiale da Severo Alessandro a M. Aurelio Carino (222-285)*. Roma. 1958.

- GERKE, F. *Die christlichen Sarkophage der vorkonstantinischen Zeit*. Berlin, 1940.
- GINZBURG, C. «Da A. Warburg a E.H Gombrich. Note su un problema di metodo». *Studi Medievali* VII, 2 (1966): p. 1015-65.
- GOMBRICH, E.H. *Aby Warburg. Una biografía intelectual*. Madrid, 1992. [1970].
- *Imágenes simbólicas: estudios sobre el arte del Renacimiento*. Madrid, 1983. [1972].
- GRABAR, A. *L'âge d'or de Justinien*. París, 1966.
- *Les voies de la création en iconographie chrétienne*. París, 1979.
- HANFMANN, G.M.A. *The Season Sarcophagus in Dumbarton Oaks*. 2 vols. Dumbarton Oaks Studies 2. Cambridge/Massachussets, 1951.
- JAMES, J.M. «*Signs in ancient Egypt: another look at the relation of figure to hieroglyph*». *Visible Language* 14 (1980): p. 52-61.
- KLEINER, D.E.E. *Roman Sculpture*. New Haven, 1992.
- KISS, Z. *L'iconographie des princes julio-claudiens au temps d'Auguste et de Tibère*. Varsovia, 1975.
- LINDNER, R. *Der Raub der Persephone in der Antiken Kunst*. Würzburg, 1984.
- L'ORANGE, H.P. *Apotheosis in Ancient Portraiture*. Oslo, 1947.
- *Studies on the Iconography of Cosmic Kingship in the Ancient World*. Oslo, 1953.
- NEUDECKER, R. *Die Skulpturen-Ausstattung römischer Villen in Italien*. Mainz, 1988.
- OCAMPO, E.: PERAN, M. «Iconología». A: *Teorías del Arte*. Barcelona, 1991. P. 125-162.
- PANOFSKY, E. *Estudios sobre iconología*. Madrid, 1982. [1939].
- *El significado en las artes visuales*. Madrid, 1983. [1955].
- *Renacimiento y renacimientos en el arte occidental*. Madrid, 1979. [1960].
- *Tomb Sculpture. Four Lectures on Its Changing Aspects from Ancient Egypt to Bernini*. Nova York, 1964.
- RICHTER, G.M.A. *The Sculpture and Sculptors of the Greeks*. New Haven, 1970. [1929].
- *The Portraits of the Greeks*. Leicester, 1965.
- SAHL, F. *La vida de las imágenes*. 2 vols. Madrid, 1939. [trad. de Lectures. Londres, 1957].
- SCHIEFOLD, K. «La force créatrice du symbolisme funéraire des romains». *Revue Archéologique* (1961): p. 177-209.
- *La peinture pompéianne. Essai sur l'évolution de sa signification*. Bruselas, 1972.
- SCHMIDT, E.M., *The Great Altar of Pergamon*. Londres, 1965.
- SEEMEC, J. *Los dioses de la Antigüedad en la Edad Media y el Renacimiento*. Madrid, 1983. [1980].
- SIMON, E. *Pergamon und Hesiod*. Maguncia, 1975.
- STRONG, D. *Roman Imperial Sculpture*. Londres, 1961.
- STRUTHERS MALBON, E. *The Iconography of the Sarcophagus of Junius Bassus*. Princeton, 1990.
- TURCAN, R. *Les sarcophages romains à représentations dyonisiaques*. París, 1966.
- VERMEULE, C.C. *European Art and the Classical Past*. Cambridge/

- Massachussets, 1964.
- WEGNER, M. *Ornamente kaiserzeitlicher Bauten Roms*. Colonia, 1957.
- WEITZMANN, K. *Age of Spirituality. Late Antique and Early Christian Art. Third to Seventh Century*. Nova York, 1979/1980.
- WREDE, H. *Consecratio in formam Deorum*. Mainz, 1981.
- YARZA, J. «*Joaquín Yarza Luaces. Iconografía e Iconología*». A: *Anthropos* 43 (1984): nº. monogràfic.
- «*Reflexiones sobre la iconografía medieval hispana*». Actas del primer coloquio de Iconografía. A: *Cuadernos de Arte e Iconografía* II, 3 (1989), p. 27-46.
- ZANKER, P. *Klassizistische Statuen. Studien zur Veränderung des Kunstgeschmacks in der römischen Kaiserzeit*. Mainz, 1974.
- *Provinzielle Kaiserporträts. Zur Rezeption der Selbstdarstellung des Princeps*. Munich, 1983.
- *Augusto y el poder de las imágenes*. Madrid, 1992. [1987].

Repertoris iconogràfics:

- Biblioteca Sanctorum. Roma, 1967.
- DANIELOU, J. *Les symboles chrétiens primitifs*. París, 1961.
- KLEBS, L. *Die Reliefs des alten Reiches*. Heidelberg, 1915.
- *Die Reliefs und Malereien des mittleren Reiches*. Heidelberg, 1922.
- *Die Reliefs und Malereien des neuen Reiches*. Heidelberg, 1934.
- Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae*. Zurich-Munich, 1981...
- MÂLE, E. *L'art religieux du XIIIe siècle en France*. París, 1902.
- *L'art religieux du XIIe siècle en France*. París, 1922.
- MARLE, R. van. *Iconographie de l'art profane au Moyen Age et à la Renaissance*. La Haia, 1931-1932.
- MILLET, G. *L'iconographie de l'Evangile dans l'art Byzantin*. París, 1916.
- RÉAU, L. *Iconographic de l'art chrétien*. 6 vols. París, 1955-1959.
- REINACH, S. *Répertoire de la statuaire grecque et romaine*. 6 vols. París, 1897-1903.
- *Répertoire de reliefs grecs et romains*. 3 vols. París, 1909-1912.
- *Répertoire de peintures grecques et romaines*. París, 1922.
- ROSCHER, W.H. *Ausführliches Lexicon der griechische und römische Mythologie*. 7 vols. Leipzig, 1884-1890. [reimpr. 1937].
- SCHILLER, G. *Iconography of Christian Art*. 2 vols. Londres, 1971 (vol. III en ver. or. alemany).
- VANDIER, J. *Manuel d'archéologie égyptienne*. 5 vols. París, 1952-69. [v. especialment «*Bas reliefs et peintures: scènes de la vie quotidienne*» vol. 4.1-2 (1964)].
- WAAL, H. van de. *Iconoclass. An iconographic classification system*. 7 vols. (Sistema), 7 vols. (Bibliografia), 3 vols. (Index). Leiden, 1973-1985.
- WOODRUFF, H. *The Index of Christian Art at Princeton University*. Princeton, 1932.